

BRALCEM IN ČLANOM SLOVENSKEGA UMETNOSTNOZGODOVINSKEGA DRUŠTVA

ZUZ + SINTEZA

Dvojna številka zbornika, ki vam z zamudo prihaja v roke, se bistveno ne razlikuje od polpreteklih letnikov in tako nosi s seboj prejkone ustaljeno sporočilnost. Jasno jo je mogoče razbrati v kazalu in vsebini prispevkov in je vsekakor odsev novodobnega izročila stroke, ki je pač zbornik ukrojila po svoji podobi, se pravi po svojih hotenjih in svojih zmožnostih. Zato Zbornik za umetnostno zgodovino že dolgo učinkuje prej kot eden vzporednih sporočilnih kanalov umetnostnozgodovinske stroke, a že dolgo ne kot to, kar je v svoji petinsedemdesetletni zgodovini že bil, se pravi niti kot poglavitni in izčrpan glasnik raziskovalno-znanstvene in kritiške usmerjenosti stroke niti kot temeljni vir, v katerem se je mogoče seznaniti z najpomembnejšimi dosežki takšnih prizadevanj. Kar precej je izgubil, lahko bi povsem upravičeno rekli, svojo povezovalno in pospeševalno vlogo, ki je temeljila na nedvoumni vzpostavitvi kritičnega vrednotenja. Temu so bila samo po sebi umljiva izhodišča znanstvena relevantnost in vsebinska poglobljenost razprav, tematska aktualnost, metodološka dorečenost, a tudi primerljivost dognanj s sodobnimi dosežki umetnostnozgodovinske vede v svetu. Nikakor pa ne mislim, da zbornik tega tudi v novejšem času ni počel, saj je bilo objavljenih veliko utemeljenih in inovativnih prispevkov, ki jih moramo ovrednotiti s temi merili in ki vendarle govorijo o vitalnosti naše stroke. Tako so v zborniku najpogosteje objavljeni raziskovalni izsledki, ki so bili rezultat dela na umetnostnozgodovinskem oddelku Filozofske fakultete, tudi zgovorni označevalci uspešne pedagoške prakse, dasiravno na straneh zbornika ni mogoče razbrati kontinuitete, ki bi jo takšna usmeritev zatem tekoče sprožala. Stik s prakso pač naredi svoje, a ta je takšna, da praviloma ne spodbuja in ne omogoča posebej poglobljenega dela.

Spet drugače nam govorijo samostojno objavljena umetnostnozgodovinska znanstvena in strokovna dela ter razprave v kar bogati strokovni periodiki in razstavnih katalogih, ki se čedalje bolj, tako kot drugod po svetu, uveljavljajo kot kompleksni in zavezujoči viri. Množičnost teh objav kajpak presega pričakovanja o celovitih možnostih vsebinsko primerne informativnega osredotočenja v enem samem glasilu, toda zavzetejši odnos raziskovalcev

in razpravljalcev nasploh, ki bi bili za zbornik pripravljene prispevati argumentirane, primerno zgoščene razprave o svojih aktualnih znanstvenih in strokovnih raziskovanjih in dognanjih, bi zbornik lahko vzpostavile kot vsebinsko pomembno in po učinkovitosti verodostojno glasilo stroke. S tem bi dosegli tisto pričakovano programsko in delovno transparento, ki je pogoj za učinkovit diskurz stroke, tako znotraj nje same kot tudi v mnogoobraznih povezavah meddisciplinarnih raziskav, posebej tistih v organskem prepletu z umetnostno kritiko, konservatorstvom, muzealstvom, sociologijo umetnosti, kulturno zgodovino, etnologijo, arheologijo idr.

Razmišljanje o vzporedni objavi najbolj tehničnih prispevkov v angleškem ali drugem ustreznem svetovnem jeziku govori o tem, da vidimo zbornik tudi v odmevno razsežnejši vlogi. Z izpopolnjeno vsebino naj bi tako zagotovili izdatnejšo odprtost naše stroke v svet in si s kritično predstavitvijo pomembnih poglavij našega umetnostnega izročila in modernih stvaritev prizadevali k njihovem polnejšemu upoštevanju in včlenitvi v mednarodni znanstveni in strokovni dialog. Da je to nuja, ki se kaže tudi z drugih strani, imamo vse več očitnih dokazov. Spoznanje, da lahko zgolj takšna odmevnost zbornika zagotovi tudi ustrezna mednarodna priznanja in njegovo upoštevanje pri obdelavi mednarodnih bibliografskih pregledov in včlenitvi v aktualne elektronske informativno-dokumentacijske sisteme, je več kot na dlani. Seveda pa je s tem povezano tudi formalno strokovno in znanstveno napredovanje v stroki, saj sta obe slovenski univerzi in z njima tudi država izrazito postavili v ospredje veljavo mednarodnega ovrednotenja.

Vsebinski prerež skozi stroko bodo temeljiteje izrisale prav tako polnejše rubrike, ki jih sicer zbornik ima, žal pa na njegovih straneh preveč pogosto zaman iščemo ocene in prikaze tudi najpomembnejših knjižnih izdaj, razprav in priročnikov, znanstvenih in strokovnih srečanj, velikih zgodovinskih, retrospektivnih, monografskih in problemskih razstavnih projektov in tudi že elektronskih podatkovnih baz in predstavitev. Tako se zgodi, da gredo ključna dogajanja, ali takšna, ki bi to morala biti, povsem neopazno mimo stroke.

Zbornik za umetnostno zgodovino je bil že od samega začetka – spomnimo se, da je prvi izšel l. 1921! – pozoren tudi do sprotne umetniške produkcije. Zdaj, ob izteku dvajsetega stoletja in drugega tisočletja, ko bomo prav umetnostni zgodovinarji komaj spočete umetniške stvaritve že čez nekaj let opredeljevali s temi korenitimi zgodovinskimi prelomnicami, bi kazalo zborniku vrniti, če ne drugače, pa vsaj po teh že utečenih kolesnicah, tudi moderno umetnost in njeno izročilo. Kar precejšnje število pripadnikov naše stroke je namreč posvetilo svojo raziskovalno in kritično vnetje tem stvaritvam in to v tistem razponu, ki se je od kompleksnega opredeljevanja likovne umetnosti, kot jo je v teoriji in praksi naše stroke utemeljil Izidor Cankar, razširil tudi k t. i. mejnim likovnim področjem, ki so kajpak tudi v svetu trden predmet sodobno pojmovane umetnostne zgodovine.

Ko sem lani, po stoti številki in tridesetih letih urejanja *Sinteze*, revije za likovno kulturo, kot so jo l. 1963 poimenovali njeni ustanovitelji ob združitvi

Arhitekta in Likovne revije (prva številka je izšla 1. 1964), moral revijo zaradi nezadostne družbene podpore in popolne negotovosti dokončno zapustiti, s tem pa je dejansko nehala izhajati, sem se kajpak zavedal, da grozi resna nevarnost, da revija kaj kmalu izgine tudi iz zgodovinskega spomina te družbe. Zato sem videl v naključju časovno sovpadno ponujene mi vloge glavne in odgovornega urednika zbornika možnost, da umetnostnozgodovinska izkušnja s Sintezo, se pravi moja in kolegov, ki so jo z menoj uresničevali, preživi v simbiozi z Zbornikom za umetnostno zgodovino. Prof. dr. Nace Šumi, z nekaj uredniškimi odbori je zbornik uspešno in zavzeto vodil 23 let, mi je ob zaupanju svoje funkcije, ki sem jo sprejel kot novi izziv, a po temeljitem premisleku, saj naloga urednika osrednje strokovne publikacije nikakor ni lahka, je moji pobudi prisluhnil. Imam občutek, da mi je dal docela prav, za kar se mu kolegialno zahvaljujem. Mislim, da so ta predlog na podoben način sprejeli tudi udeleženci občnega zbora Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva v Vipavi (na pomlad 1995), ki so mi z izvolitvijo zaupali to vlogo. Takrat sem jasno povedal, da združitev Zbornika za umetnostno zgodovino in Sinteze pomeni zgolj povezavo in vpeljavo izkušenj, ki smo si jih v tridesetih letih umetnostni zgodovinarji nabrali ob večplastnem ukvarjanju s t. i. umetnostjo XX. stoletja, če smem tudi sam nekoliko preuranjeno izrabiti sicer še virtualno ikono 2000. Predlagal sem pravzaprav nekakšno sobivanje, kajti, če se denimo kdaj najdejo utemeljeni razlogi in sredstva za to, da Sinteza nadaljuje pot samostojno, tudi prav, kajti za stroko je tako razširjen publicistični prostor lahko samo koristen, zbornik pa bo prejkone ohranil tudi vnaprej povečano občutljivost do moderne likovne umetnosti. Ta izhodišča so bila predstavljena in potrjena na izvršilnem dboru SUZD (25. 10. 1995), ki je na moj predlog imenoval nov uredniški odbor, v katerem so prof. dr. Tomaž Brejc, prof. dr. Nataša Golob, doc. dr. Sonja A. Hoyer, mag. Marjetica Simoniti, dr. Ksenija Rozman in Jadranka Šumi; slednja je kot članica in tajnica odbora prevzela tudi koordinacijo s sedežem na Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete v Ljubljani. V njem je, kot ste lahko ugotovili, več izkušenih članov prejšnjega uredništva.

Naslednja številka zbornika bo imela za spoznanje spremenjeno podobo. Njeno vizualno prenavo pripravljava z našo kolegico in izvrstno oblikovalko Nevo Štemberger. Poskus gre v smeri tipografske posodobitve in večje grafične sproščenosti, zlasti pri postavitvah slikovnega gradiva, a vse to je zbornik navsezadnje že imel ob svojem začetku. Bojazni, da bi spremenili njegovo velikost, zares ni. Duh Sinteze bo mogoče občutiti, upam, da bo tako, tudi v grafični dorečenosti zbornika, ki se je z leti, kot vemo, kar precej porazgubila. Vsebinska podoba zbornika in njegov ugled pa bosta kajpak odvisna predvsem od kakovosti in sporočilnosti vaših prispevkov. V uredništvu bomo skupaj z recenzenti storili zanesljivo vse, da bodo besedila, vredna objave, zares tudi primerno priobčena.

Sprejmite ta zagotovila kot iskreno vabilo k plodnemu vsestranskemu sodelovanju. Ravno tako pričakujemo vaše utemeljene predloge, pripombe in

ocene, saj upamo, da ste Zbornik za umetnostno zgodovino že zdavnaj sprejeli za svoje glasilo. Vemo pa tudi, da je zbornik bolj obetavno, če objavljanje v njem jemljete predvsem kot svojo pravico in ne kot dolžnost.

Stane Bernik